

Чвалюк А. М.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
експерт
Асоціації реінтеграції Криму
м. Київ, Україна*

ВІДКРИТІСТЬ І ПРОЗОРИСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ЕКСПЕРТНОЇ МЕРЕЖІ КРИМСЬКОЇ ПЛАТФОРМИ

Міжнародна Кримська платформа як політична, дипломатична та експерта міжнародна ініціатива є досить важливою у справі деокупації Криму. Та водночас будь-які прорахунки у її роботі можуть і будуть використовуватися кремлівською пропагандою та російськими спецслужбами для злочинних спроб виведення теми Криму за дужки міжнародної уваги і дискредитації будь-яких координаційних механізмів спрямованих на деокупацію півострова.

Отже, діяльність Платформи має стати максимально захищеною від зовнішнього деструктивного впливу, серед іншого у вимірі її експертної діяльності.

Кримська платформа фігурує у трьох пунктах плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2021 р. № 1171 [1; 2], зокрема, саме в рамках Міжнародної експертної мережі Кримської платформи очікується залучення світових аналітичних центрів до активної співпраці з питань Криму.

Свої головні здобутки Кримська платформа оприлюднює на власному сайті. Однак робить це без деталізації, через що незрозуміло, які з них отримані саме завдяки діяльності експертної мережі Кримської платформи. Як зазначає керівник Кримської правозахисної групи Ольга Скрипник, експертна мережа Кримської платформи, до якої можуть входити як окремі експерти, так і організації, незалежна й автономна. Основне її завдання – забезпечити саме експертний рівень роботи Кримської платформи [3]. Тому є доцільним більш детально розглянути особливості діяльності зазначеної експертної мережі.

Установчий форум експертної мережі Кримської платформи відбувся на два тижні раніше, ніж установчий саміт самої Кримської платформи на якому останню було офіційно започатковано. Далі, як відомо з пресрелізів, 18–19 липня 2023 року відбувся перший Міжнародний форум Експертної мережі Міжнародної Кримської платформи «Бачення майбутнього: експертний погляд», у роботі якого

планували взяли участь провідні експерти з понад 20 країн світу (яких саме – не уточнювалось) [4]. У квітні цього ж року в Бухаресті під егідою Кримської платформи пройшла перша Чорноморська безпекова конференція, на якій зібралися понад 200 експертів, політичних та державних діячів з різних країн світу (яких саме – так саме не уточнювалось) [5].

Природньо, що така масштабна експертна діяльність, як і діяльність всієї Кримської платформи потребує належного фінансування на утримання офісу, аренду конференц-залів, поточні витрати, але головне, власне, на оплату експертів результатів їх роботи та досліджень. Однак офіційні джерела не можуть дати чіткої відповіді на питання, хто зараз спонсує експертну мережу Кримської платформи.

Відповідальною за міжнародний установчий саміт Кримської платформи у 2021 році була Державна театральньо-видовищна агенція, яка отримала від Міністерства культури асигнування у розмірі 18 мільйонів гривень на проведення цього заходу [6]. У Державному бюджеті України на 2021 рік, витрати на Кримську платформу окремою статтею не передбачені. Державні бюджети наступних років також не містять чітких вказівок щодо головного розпорядника бюджетних коштів, відповідального за фінансування діяльності Кримської платформи.

В Україні організатором Кримської платформи, а також власником її сайту заявлене Міністерство закордонних справ України [7]. У структурі Представництва Президента України в АР Крим функціонує Служба забезпечення діяльності Кримської платформи, яка надає всіляку підтримку (окрім фінансової) у реалізації проектів та заходів Кримської платформи. Керівником офісу Кримської платформи за посадою є Постійний Представник Президента в Автономній Республіці Крим [8]. Однак, передбачених законом фінансових важелів Постпред та Представництво у цій сфері теж не мають.

На сайті Кримської платформи зазначається, що спеціальна програма фінансування через добровільні та донорські внески для підтримки діяльності експертної мережі Платформи створена Фондом «Східна Європа» [9]. І дійсно, програма «Підтримка Кримської платформи: час нагадати, що Крим – це Україна» реалізовувалась Фондом «Східна Європа» за сприяння Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Програма тривала від жовтня 2022 року до березня 2023 року і була логічним продовженням попередньої, що реалізовувалась від грудня 2021 до лютого 2022 року [10, с. 34]. Інформація про продовження програми на сайті Фонду відсутня. Перелік донорів Фонду не містить жодної вітчизняної установи, підприємства чи організації, з чого можна зробити висновок, що державної фінансової підтримки від України фонд не отримує, що у цілому логічно.

Але нелогічним є відсутність опублікованих звітів про фінансову діяльність експертної мережі Кримської платформи, зокрема щодо джерел фінансування. Повний перелік самих донорів, особливо якщо вони не є офіційними установами держав Кримської Платформи, ймовірно не варто розголошувати задля уникнення тиску на них з боку агентів Кремля, однак вартою уваги є загальна кількість витрат на залучених експертів; її динаміка по роках; відомості, які країни та інституції представляли особи, на яких здійснювалися витрати; дані, чи дійсно дотримана необхідна квота іноземних представників, щоб експертна мережа вважалася повноцінно міжнародною; повідомлення, якими були конкретизовані результати роботи оплачуваних експертів та багато інших питань, що мають бути публічно висвітлені.

Як вже неодноразово писала наша Асоціація, кремль раніше залучав різних «іноземних експертів» для озвучення потрібних агресору наративів. Тому існує занепокоєння, що обмежена публічність порядку діяльності експертної мережі Кримської платформи та її фінансування може призвести до неефективності витрачання коштів, істотного обмеження експертного потенціалу, а також до спроб маніпуляцій шляхом використання окремих недобросовісних «експертів».

Список використаних джерел:

1. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2021 р. № 1171-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1171-2021-%D1%80#n16>

2. Урядовий план реінтеграції Криму: міжнародний вимір / Б. Бабін, Е. Плешко, Т. Линник, А. Чвалюк, О. Плотніков, В. Філатов; Асоціація Реінтеграції Криму. URL: https://arcrimea.org/uk/analytics_ua/2023/04/20/uryadovuj-plan-reintegracziyi-krymu-mizhnarodnyj-vymir/

3. Підготовка «Кримської платформи»: «Підтримка є, вона зростає». URL: <https://ua.krymr.com/a/pidhotovka-krymskoi-platforny-ekspertna-merezha-reaktsia-rosii/31298232.html>

4. Третій Міжнародний саміт Кримської платформи відбудеться у Києві 23 серпня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3737651-tretij-miznarodnij-samit-krymskoi-platforni-vidbudetsa-u-kiievi-23-serpna.html>

5. В Бухаресті стартувала Перша Чорноморська безпекова конференція Міжнародної Кримської платформи. URL: <https://crimea-platform.org/news/v-bukharesti-startovala-persha-chornomorska-bezpekova-konferentsiia-mizhnarodnoi-krymskoi-platforny-2/>

6. Стало відомо, яку суму витрачено на проведення «Кримської платформи» (документ). URL: <https://glavcom.ua/news/stalo-vidomo->

yaku-sumu-vitracheno-na-provedennya-krimskoj-platformi-dokument-779936.html

7. МЗС запустило офіційний сайт "Кримської платформи". URL: <https://suspilne.media/155411-mzs-zapustilo-oficijnij-sajt-krimskoj-platformi/>

8. Президент України та учасники саміту Кримської платформи оглянули головний офіс ініціативи в Києві. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-ta-uchasniki-samitu-krimskoj-platformi-o-70301>

9. Кримська платформа. Експертна мережа. URL: <https://crimea-platform.org/ekspertna-merezha/>

10. Фонд «Східна Європа». Річний звіт 2022/2023. URL: https://eef.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/annual_report_2021-22_UA.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-398-2-16>

Чеканов В. Ю.,

кандидат історичних наук,

старший викладач кафедри філософії та історії

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД РЕІНТЕГРАЦІЇ РЕГІОНІВ У ХХ СТ. ТА ПРОБЛЕМА ДОЦІЛЬНОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В СИТУАЦІЇ З КРИМОМ

Західна цивілізація протягом ХХ ст. пройшла через декілька ситуацій, пов'язаних з реінтеграцією регіонів, раніше окупованих Німеччиною (Ельзас–Лотарингія у Франції, Північний Шлезвіг у Данії, Судети в Чехословаччині). Це веде нас до питання, чи є існує якийсь сукупний досвід їх реінтеграції і чи застосовний він у поточній ситуації з Кримом?

Три згадані вище ситуації характеризуються тим, що в них агресором виступала одна і та ж країна – Німеччина. Усі три ситуації спершу носили характер двосторонніх конфліктів, причому криза 1938 р. навколо Судет не вилилася озброєне протистояння. В усіх випадках реінтеграція відбулася тільки після втручання широких міжнародних коаліцій у ході світових війн, причому мало місце військово-блокове втручання – Антанти у перших двох і Антигітлерівської коаліції в третьому випадку [3; 4]. Відновлення територіальної цілісності країн, потерпілих від агресії, в усіх цих випадках не стало результатом двосторонніх домовленостей. Воно тлумачилося як